KMI/ALGO3 — Algoritmy 3

6. Dynamické programování I: hledání stavů

Jan Konečný

Katedra informatiky, PřF UP Olomouc

Kde jsme: sylabus KMI/ALGO3

- **Co znamená navrhnout algoritmus** — specifikace, invariant, složitost
- **Hladové algoritmy** — kdy je lokální volba bezpečná
- **Hladové algoritmy na grafech** — kostry, nejkratší cesty
- **Rozděl a panuj** — rekurence, Master theorem
- **Rozděl a panuj II** — chytré rozklady
- **Dynamické programování I** — hledání stavů
- **Dynamické programování II** — vícerozměrné stavy
- **Toky v sítích** — max-flow/min-cut jako návrhový nástroj
- **Systematické prohledávání** — hrubá síla a backtracking
- **Branch-and-bound** — meze přesného řešení, P a NP
- **Adversariální návrh** — minimax, alfa-beta
- **Když přesné optimum není realistické** — aproximace, heuristiky
- **Randomizace a syntéza** — jak si vybrat metodu

Co když bezpečnou volbu neznáme

- Hladové algoritmy: provedli jsme bezpečnou lokální volbu a už se k ní nevraceli.
- Rozděl a panuj: vytvářeli jsme menší, převážně *nezávislé* instance.

A co když bezpečnou první volbu neznáme a různé možnosti vedou ke *stejným* podproblémům? Pak se ptáme, jak uchovat výsledky menších rozhodnutí, abychom každý podproblém vyřešili právě jednou.

Dynamické programování rozloží problém na stavy s přechody.
Nejdůležitější částí návrhu je volba toho, co stav znamená.

Pět součástí každého DP

1. význam stavu,
2. přechodová rovnice,
3. základní případy,
4. pořadí výpočtu,
5. rekonstrukce řešení.

Složitost

$$\approx \textit{počet stavů} \times \textit{počet možností zkoušených v jednom stavu}$$

Pozor: druhý činitel se často zapomíná — tabulka $n \times n$ s lineárním přechodem stojí $\Theta(n^3)$, ne $\Theta(n^2)$.

Kdy se podproblémy překrývají

$$F_0 = 0, \qquad F_1 = 1, \qquad F_n = F_{n-1} + F_{n-2}$$

Přímočará rekurze pro F_n volá F_{n-1} a F_{n-2} — ale první větev při výpočtu F_{n-1} znovu potřebuje F_{n-2}.

Příklad 1 (Opakovaný podproblém)

$$F_5 \longrightarrow F_4, F_3, \qquad F_4 \longrightarrow F_3, F_2$$

Podproblém F_3 se objeví nejméně *dvakrát*. U větších indexů se opakování rychle násobí a rekurzivní strom roste exponenciálně.

Stačí si přitom hodnotu po prvním výpočtu zapamatovat.

Rekurze bez pamatování

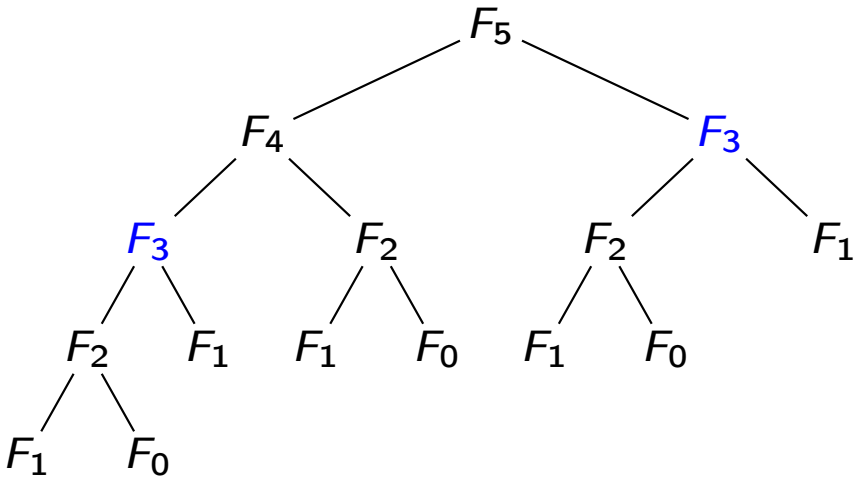

Modré podstromy jsou identické a počítají se dvakrát — a uvnitř nich se totéž opakuje znovu.

Celkový počet volání je $2F_{n+1} - 1$, tedy $\Theta(\varphi^n)$:

n	10	30	50
volání naivní rekurze	177	2 692 537	40 730 022 147
stavů s pamatováním	11	31	51

Rozdíl je dán jen tím, že totéž nepočítáme dvakrát.

Odkud se vzalo jméno metody

R. Bellman.
Eye of the Hurricane: An Autobiography.
World Scientific (1984).

Richard Bellman pracoval v 50. letech v RAND Corporation pod ministrem obrany, o němž píše, že měl „chorobný odpor ke slovu *výzkum*“. Potřeboval tedy pro svou metodu jméno, které nikoho nepohorší:

> *Slovo „dynamické“ má naprosto přesný význam… a navíc je nemožné použít je v hanlivém smyslu.*

Slovo „programování“ zde neznamená psaní programů, ale *plánování* či *sestavování rozvrhu* — stejně jako v pojmu „lineární programování“.

Název tedy nepopisuje metodu, nýbrž okolnosti, za kterých vznikala.

Dvě podoby téže myšlenky

Definice 2 (Memoizace a tabulace)

- Memoizace — rekurzivní výpočet *shora dolů*: hodnotu stavu po prvním vyhodnocení uložíme a každý další dotaz ji jen přečte.
- Tabulace — výpočet *zdola nahoru*: začneme základními případy a stavy vyplňujeme v pořadí, aby všechny potřebné menší stavy byly hotové dříve.

U Fibonacciho čísel obě varianty počítají $n + 1$ stavů s konstantní prací na stav, tedy $O(n)$.

Na Fibonacciho číslech je dobře vidět, co je překrývání podproblémů, ale jako ukázka návrhu nestačí: stav je už napsán v zadání.

Memoizace, nebo tabulace?

	memoizace (shora)	**tabulace (zdola)**
zápis	blízko rekurenci, snadno se ověřuje	smyčky, nutné znát pořadí
počítá	jen dosažitelné stavy	*všechny* stavy
pořadí	samo se najde	musíme je dokázat
režie	zásobník rekurze	nejmenší možná
paměť	celé úložiště	lze zúžit na pár řádků
riziko	přetečení zásobníku	čtení prázdné buňky

Doporučený postup

Napište nejdřív memoizaci; je to doslovný přepis rekurence, takže se v ní špatně chybuje. Na tabulaci přepisujte, až když potřebujete rychlost nebo úsporu paměti.

Vážené intervalové plánování

V přednášce 2 jsme maximalizovali *počet* kompatibilních intervalů a bezpečné bylo přijmout ten končící nejdříve. Teď má interval j nezápornou hodnotu v_j a maximalizujeme *součet hodnot*.

Definice 3 (Vážené intervalové plánování)

Intervaly $[s_j, f_j)$ s hodnotami $v_j \geq 0$. Přípustné řešení je množina po dvou kompatibilních intervalů; maximalizujeme součet jejich hodnot.

Vážené intervalové plánování

V přednášce 2 jsme maximalizovali *počet* kompatibilních intervalů a bezpečné bylo přijmout ten končící nejdříve. Teď má interval j nezápornou hodnotu v_j a maximalizujeme *součet hodnot*.

Definice 3 (Vážené intervalové plánování)

Intervaly $[s_j, f_j)$ s hodnotami $v_j \geq 0$. Přípustné řešení je množina po dvou kompatibilních intervalů; maximalizujeme součet jejich hodnot.

Hladové pravidlo nejdřívějšího konce už nefunguje: $a = [0, 2)$ s hodnotou 1 končí dříve než $b = [0, 3)$ s hodnotou 100, ale vybrat lze jen jeden — hladově dostaneme 1 místo 100.

Selhávají i další pravidla: *nejvyšší hodnota* může zablokovat mnoho výhodných intervalů, *nejvyšší poměr hodnoty k délce* zase ignoruje polohu.

Uspořádání a předchůdce

Intervaly očíslujeme tak, aby $f_1 \leq f_2 \leq \cdots \leq f_n$. Pro interval j definujeme

$$p(j) = \max\{i < j \mid f_i \leq s_j\},$$

tj. index *nejpozdějšího* intervalu, který s j nekoliduje ($p(j) = 0$, neexistuje-li takový).

Dotyk je povolen: končí-li i přesně tam, kde j začíná ($f_i = s_j$), smějí být v řešení oba.

Příklad 4 (Malá instance)

j	1	2	3	4
$[s_j, f_j)$	$[0, 3)$	$[2, 5)$	$[3, 7)$	$[1, 8)$
v_j	2	4	4	5
$p(j)$	0	0	1	0

Interval 3 začíná přesně tam, kde 1 končí — proto $p(3) = 1$. Dlouhý interval 4 zasahuje do všech ostatních, tedy $p(4) = 0$.

Instance na časové ose

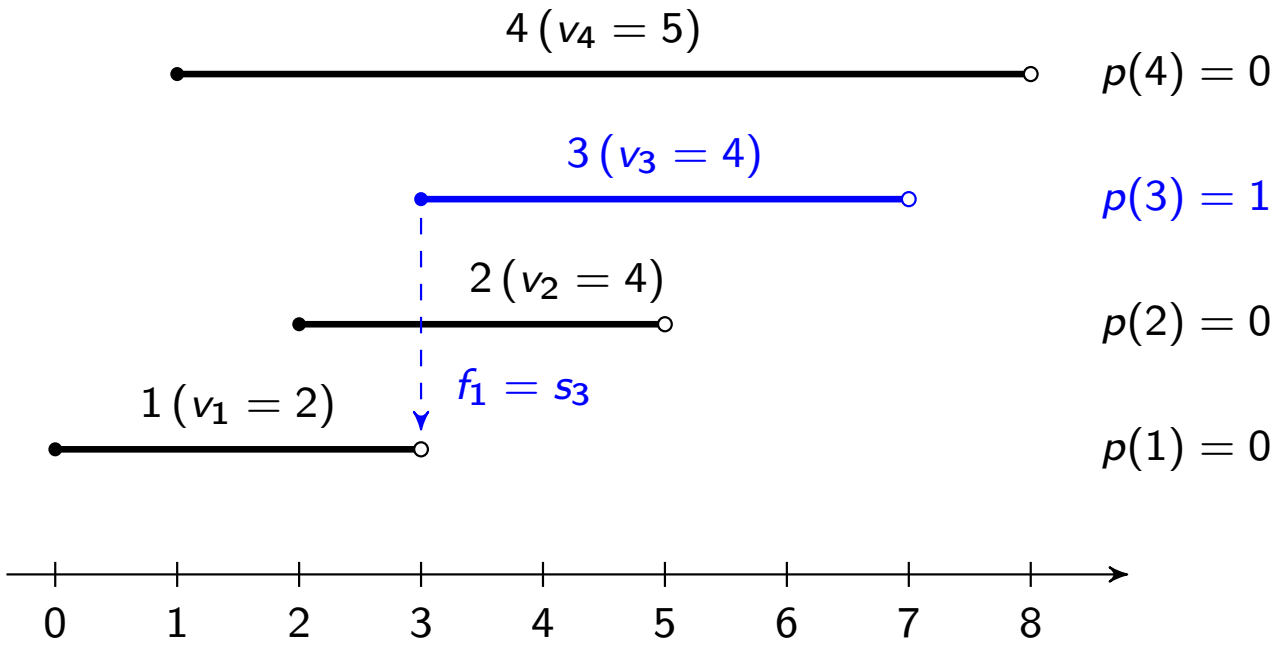

Plný kroužek = uzavřený začátek, prázdný = otevřený konec. Interval 3 se intervalu 1 jen *dotýká*, proto $p(3) = 1$.

Volba stavu

Definice 5 (Význam stavu)

Pro $j = 0, 1, \ldots, n$ označme OPT(j) největší hodnotu přípustného řešení používajícího *pouze intervaly* $1, \ldots, j$. Platí OPT(0) $= 0$.

Pro tento stav platí:

- stav neříká, zda interval j vybereme;
- shrnuje nejlepší řešení celého prefixu.

Díky řazení podle konců tvoří prefix uzavřený menší problém: po rozhodnutí o intervalu j se vrátíme k některému *dřívějšímu prefixu*.

Dvě možnosti posledního intervalu

- Interval j *nepoužijeme*: hodnota je nejvýše $\mathrm{OPT}(j-1)$.
- Interval j *použijeme*: pak nesmíme použít žádný z $p(j)+1, \ldots, j-1$, a k v_j přidáme optimum prefixu $1, \ldots, p(j)$.

Bellmanova rovnice

$$\mathrm{OPT}(j) = \max\{\ \mathrm{OPT}(j-1),\ \ v_j + \mathrm{OPT}(p(j))\ \}$$

Věta 6

Tato rekurence se základním případem $\mathrm{OPT}(0) = 0$ *určuje optimální hodnotu váženého intervalového plánování.*

Důkaz a optimální podstruktura

Důkaz.

Indukcí podle j; základ indukce je zřejmý. Nechť O_j je optimální řešení pro prvních j intervalů.

Je-li $j \notin O_j$, používá O_j jen prvních $j-1$ intervalů, tedy hodnotu nejvýše $\mathrm{OPT}(j-1)$. Je-li $j \in O_j$, patří všechny ostatní zvolené intervaly do prefixu $p(j)$. Optimum tedy nepřesahuje maximum v rekurenci.

Oba kandidáti jsou zároveň *dosažitelní*, takže maximum je přesně optimální hodnota.

Optimální podstruktura

Obsahuje-li optimální řešení interval j, musí být jeho zbývající část optimální pro prefix $p(j)$ — jinak bychom ji nahradili lepší a zlepšili celek.

Memoizovaná varianta

```
1 def Solve(j):
2     if j = 0 then return 0
3     if M[j] je známé then return M[j]
4     M[j] ← max{Solve(j − 1), v_j + Solve(p(j))}
5     return M[j]
```

Pole M je *úložiště stavů*: buňka $M[j]$ drží OPT(j). Krok s maximem je jen přepisem Bellmanovy rekurence.

Každý stav se plně vyhodnotí nejvýše jednou, práce mimo rekurzi je konstantní — při známém poli p tedy $O(n)$ času i paměti.

Memoizace počítá jen stavy dosažitelné z dotazu `Solve(`n`)`. Zde budou potřeba téměř všechny, ale u řídkých stavových prostorů může být úspora podstatná.

Tabulace zdola nahoru

Každý přechod z j odkazuje jen na *menší* indexy, takže lze vyplňovat zleva doprava:

$$M[0] = 0, \qquad M[j] = \max\{M[j-1],\ v_j + M[p(j)]\}.$$

j	0	1	2	3	4
$p(j)$	—	0	0	1	0
v_j	—	2	4	4	5
$M[j]$	0	2	4	6	6

- $M[3] = \max\{M[2],\ v_3 + M[p(3)]\} = \max\{4,\ 4+2\} = 6$ — vyplatí se spojit interval 3 s intervalem 1.
- $M[4]$: porovnáme $M[3] = 6$ s $v_4 + M[0] = 5$ — dlouhý interval 4 *nepřijmeme*.

Optimální hodnota je $M[4] = 6$.

Celý algoritmus a jeho složitost

1. Seřaď intervaly podle času konce.
2. Pro každý interval vypočítej index $p(j)$.
3. Vyplň pole M zleva doprava podle rekurence.
4. Zpětným průchodem rekonstruuj zvolené intervaly.

- Časy konců jsou seřazené $\Rightarrow$ $p(j)$ najdeme binárním vyhledáváním v $O(\log n)$.
- Předzpracování všech předchůdců: $O(n \log n)$, stejně jako počáteční řazení.
- Vyplnění tabulky: lineární.

Celkem $O(n \log n)$ času a $O(n)$ paměti.

Větší příklad: pět intervalů

j	1	2	3	4	5
$[s_j, f_j)$	$[0,2)$	$[1,4)$	$[3,5)$	$[4,7)$	$[6,8)$
v_j	4	7	5	8	4

Větší příklad: pět intervalů

j	1	2	3	4	5
$[s_j, f_j)$	$[0,2)$	$[1,4)$	$[3,5)$	$[4,7)$	$[6,8)$
v_j	4	7	5	8	4

Nejprve předchůdci — poslední dřívější interval s koncem nejvýše s_j:

$$p(1) = 0, \quad p(2) = 0, \quad p(3) = 1, \quad p(4) = 2, \quad p(5) = 3$$

Interval 4 začíná v čase 4; interval 2 končí *přesně* ve 4, je tedy kompatibilní, kdežto interval 3 končí až v 5.

Větší příklad: pět intervalů

j	1	2	3	4	5
$[s_j, f_j)$	$[0,2)$	$[1,4)$	$[3,5)$	$[4,7)$	$[6,8)$
v_j	4	7	5	8	4

Nejprve předchůdci — poslední dřívější interval s koncem nejvýše s_j:

$$p(1) = 0, \quad p(2) = 0, \quad p(3) = 1, \quad p(4) = 2, \quad p(5) = 3$$

Interval 4 začíná v čase 4; interval 2 končí *přesně* ve 4, je tedy kompatibilní, kdežto interval 3 končí až v 5.

j	0	1	2	3	4	5
$p(j)$	—	0	0	1	2	3
v_j	—	4	7	5	8	4
$M[j]$	0	4	7	9	15	15

$M[4] = \max\{M[3],\, 8 + M[2]\} = \max\{9, 15\} = 15;$
$M[5] = \max\{15,\, 4 + M[3]\} = \max\{15, 13\} = 15.$

Proč tu hladovost selhává a DP ne

nevážená úloha (přednáška 2)	**vážená úloha (dnes)**
každý interval „stojí“ totéž	intervaly mají různou hodnotu
výměnný argument: první interval optima lze nahradit nejdříve končícím	výměna zachová *počet*, ale může zničit hodnotu
bezpečná lokální volba existuje	neexistuje: musíme porovnat obě možnosti
$O(n \log n)$, žádná tabulka	$O(n \log n)$, tabulka $O(n)$

Selže-li tedy výměnný argument kvůli hodnotě, je namístě zkusit dynamické programování.

Rekonstrukce řešení

Tabulka M obsahuje optimální *hodnotu*, ne samotnou množinu intervalů. Rozhodnutí ale přečteme pozpátku.

Ve stavu j porovnáme tytéž dva kandidáty jako v rekurenci:

- $M[j-1] \geq v_j + M[p(j)] \Rightarrow$ interval j nevybereme, přejdeme do $j-1$;
- jinak interval j *vybereme* a přejdeme přímo do $p(j)$.

Proces končí ve stavu 0; vybrané intervaly vznikají v opačném pořadí, takže je obrátíme.

Věta 7 (Korektnost rekonstrukce)

Zpětný průchod vrátí kompatibilní množinu intervalů s hodnotou $M[n]$.

Důkaz. V každém stavu volíme větev dosahující uložené hodnoty. Při přijetí j přejdeme na $p(j)$, takže všechny další rekonstruované intervaly končí nejpozději v s_j — kompatibilita se zachová.

Rekonstrukce: které intervaly to byly

stav	porovnání	rozhodnutí
$j = 5$	$M[4] = 15 \geq v_5 + M[3] = 4 + 9 = 13$	vynech 5, jdi na 4
$j = 4$	$M[3] = 9 < v_4 + M[2] = 8 + 7 = 15$	vezmi 4, jdi na $p(4) = 2$
$j = 2$	$M[1] = 4 < v_2 + M[0] = 7 + 0 = 7$	vezmi 2, jdi na $p(2) = 0$
$j = 0$	—	konec

Řešení je $\{2, 4\}$ s hodnotou $7 + 8 = 15 = M[5]$. ✓

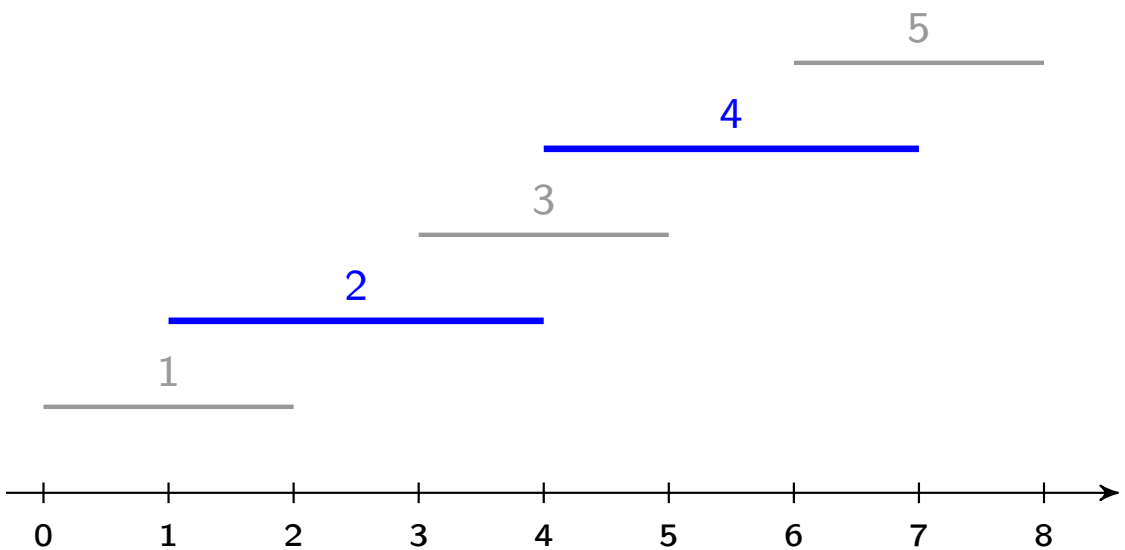

Modré intervaly na sebe přesně navazují v čase 4.

Hodnota není řešení

Častá chyba

Skončit po vyplnění tabulky. Zadání se však může ptát na konkrétní rozvrh, cestu nebo množinu předmětů.

Rekonstrukci plánujeme *současně s přechodem*:

- buď ukládáme zvoleného předchůdce,
- nebo rozhodnutí znovu odvodíme z hotových hodnot.

První varianta stojí paměť navíc, druhá čas navíc — a vyžaduje, aby šlo rozhodnutí z hodnot jednoznačně přečíst.

Nejkratší cesty v DAG

DP není omezeno na pole — přirozeným stavovým prostorem může být *graf*.

Orientovaný acyklický graf $G = (V, E)$ s vahami w a zdrojem s. Protože graf nemá orientovanou kružnici, lze vrcholy uspořádat topologicky: každá hrana vede z dřívějšího vrcholu do pozdějšího.

To je právě pořadí, v němž můžeme vyhodnocovat stavy.

Definice 8 (Stav)

$d[v]$ je délka nejkratší orientované cesty ze s do v; $d[s] = 0$ a $d[v] = \infty$ pro nedosažitelné.

Každá neprázdná cesta do v končí nějakou hranou (u, v), tedy

$$d[v] = \min_{(u,v)\in E} \{d[u] + w(u, v)\}.$$

Algoritmus a jeho korektnost

1. Spočítej topologické pořadí vrcholů.
2. $d[s] = 0$, ostatní ∞.
3. Procházej vrcholy v topologickém pořadí a relaxuj jejich odchozí hrany.
4. Při zlepšení $d[v]$ ulož předchůdce $\pi[v] = u$.

Důkaz.

Indukcí podle topologického pořadí. Zdroj má hodnotu 0; nedosažitelný vrchol nemá vstupní hranu z dosažitelného, takže zůstane ∞.

Pro dosažitelný $v \neq s$: každá cesta do v končí hranou (u, v) a vrchol u leží *před* v, takže indukční předpoklad už zná nejlepší cestu do u. Relaxace všech vstupních hran tedy porovná všechny možné poslední kroky.

Čas $O(|V| + |E|)$ včetně topologického řazení.

Proč tu záporné váhy nevadí

Dijkstra (přednáška 3)	**DAG**
potřebuje nezápornost, aby uzavřený vrchol už nešlo zlepšit	k vrcholu se nevracíme, protože topologické pořadí zaručuje zpracování všech předchůdců předem
libovolný orientovaný graf	bez orientovaných kružnic

Záporná kružnice nemůže existovat — graf nemá *žádnou* orientovanou kružnici.

DAG jako tabulka závislostí

Pole indexované $0, \ldots, n$ je jen zvláštní případ grafu stavů; hrana $u \to v$ znamená „v závisí na u“. Tabulaci lze provést právě tehdy, když máme pořadí, v němž jsou všechny závislosti vyhodnoceny dříve.

Nejkratší cesty v DAG: celý běh

Topologické pořadí s, a, b, t; hrany (s, a):2, (s, b):1, (a, b):-4, (a, t):6, (b, t):3.

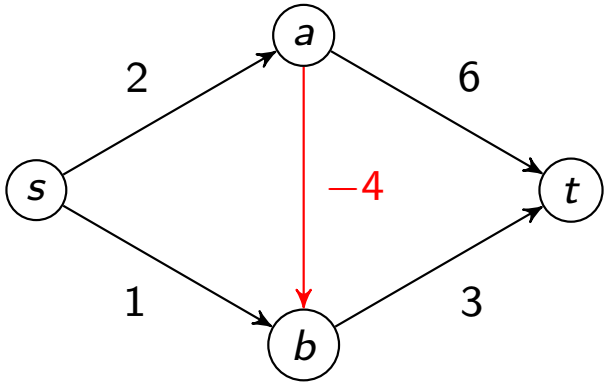

krok	zpracován, relaxace	$d[s]$	$d[a]$	$d[b]$	$d[t]$
0	inicializace	0	∞	∞	∞
1	s; $(s, a), (s, b)$	0	2	1	∞
2	a; $(a, b), (a, t)$	0	2	-2	8
3	b; (b, t)	0	2	-2	1
4	t; —	0	2	-2	1

Ve druhém kroku klesne $d[b]$ z 1 na -2 — záporná hrana nevadí, protože a je v topologickém pořadí *před* b. Dijkstra by b uzavřel už s hodnotou 1 (dříve než a) a vrátil by $d[t] = 4$.

Táž tabulka, jiný cíl: nejdelší cesta

V obecném grafu je nejdelší cesta NP-těžká úloha. V DAG je triviální — stačí obrátit optimalizaci.

Pro každý vrchol v nechť $L[v]$ je délka nejdelší cesty, která ve v *končí* (délka = počet hran).

Základní případy: $L[v] = 0$ pro vrcholy bez vstupních hran. V topologickém pořadí

$$L[v] = \max\big(\{0\} \cup \{L[u] + 1 : (u, v) \in E\}\big).$$

Uložením předchůdce dosahujícího maxima cestu zrekonstruujeme; čas $O(|V| + |E|)$.

Proč to v obecném grafu nejde

Bez acykličnosti nemá stav „nejdelší cesta končící ve v“ *optimální podstrukturu*: prodloužení by mohlo vrchol zopakovat a cesta by přestala být cestou.

Další použití tohoto DP

- **Plánování projektů (CPM).** Úlohy s předchůdci tvoří DAG; nejdelší cesta je *kritická cesta* — nejkratší možná doba celého projektu.
- **Sazba odstavce (TEX).** Vrcholy = místa zlomu řádku, hrany = možné řádky s cenou podle „ošklivosti“. Nejkratší cesta v DAG dá optimální zalomení celého odstavce.
- **Tabulky v tabulkovém procesoru.** Buňky tvoří DAG závislostí; přepočet jde v topologickém pořadí. Cyklus = chyba „kruhový odkaz“.
- **Sestavovací systémy** (`make`, CI pipeline) — totéž, jen s cílem „spusť každý krok až po jeho závislostech“.

Ve všech případech je návrhová práce stejná: najít stavy, ověřit acykličnost, určit pořadí.

Jak navrhovat stav

Stav musí obsahovat právě tolik informace, aby budoucí rozhodnutí nezáviselo na podrobnostech minulosti, které jsme zahodili.

- Příliš chudý stav vede k chybné rekurenci.
- Příliš bohatý stav vytváří zbytečně velkou tabulku.

Návrhový postup

1. Formuluj, co přesně hodnota stavu optimalizuje.
2. Zvol jedno rozhodnutí, které rozděluje všechny možnosti na *úplné* případy.
3. Pro každý případ urči menší stav shrnující zbytek problému.
4. Dokaž optimální podstrukturu.
5. Nakresli závislosti, stanov základní případy a zvol pořadí výpočtu.
6. Přidej informaci nutnou pro rekonstrukci.

Typické chyby

- **Nejasný význam.** Symbol $M[i]$ bez věty „nejlepší řešení *čeho*?“ nelze spolehlivě použít ani dokázat.
- **Neúplné případy.** Přechod musí pokrýt *každé* přípustné řešení, včetně možnosti prvek nepoužít.
- **Cyklické závislosti.** Tabulace potřebuje acyklické pořadí stavů.
- **Pouhá rekurze.** Bez memoizace mohou překrývající se podproblémy způsobit exponenciální čas.
- **Chybějící rekonstrukce.** Optimální hodnota sama nemusí být požadovaným výstupem.
- **Podceněný přechod.** Složitost není jen počet buněk — násobíme jej počtem možností v jedné buňce.

Nejasný stav: jak to vypadá v praxi

Student napíše pro vážené intervaly:

„$M[j]$ *je nejlepší řešení, když jsem u intervalu* j.“

Co to znamená? Máme aspoň tři různá čtení:

1. nejlepší řešení *používající pouze* intervaly $1, \ldots, j$ (naše definice — funguje);
2. nejlepší řešení, které interval j *obsahuje* (taky funguje, ale přechod vypadá jinak!);
3. nejlepší řešení „někde kolem“ j (není definováno).

Nejasný stav: jak to vypadá v praxi

Student napíše pro vážené intervaly:

„$M[j]$ *je nejlepší řešení, když jsem u intervalu* j.“

Co to znamená? Máme aspoň tři různá čtení:

1. nejlepší řešení *používající pouze* intervaly $1, \ldots, j$ (naše definice — funguje);
2. nejlepší řešení, které interval j *obsahuje* (taky funguje, ale přechod vypadá jinak!);
3. nejlepší řešení „někde kolem“ j (není definováno).

Při čtení (2) by přechod zněl

$$M'[j] = v_j + \max\big(\{0\} \cup \{\, M'[i] : i \le p(j) \,\}\big),$$

a odpovědí by bylo $\max_j M'[j]$, ne $M'[n]$. Přímo počítané maximum stojí $O(n)$ na stav, celkem tedy $O(n^2)$.

Obě definice jsou samy o sobě správné; míchat je ale znamená chybný algoritmus.

Než tedy napíšete rekurenci, napište českou větu o tom, co stav znamená.

Další použití Bellmanovy rovnice

Tvar „hodnota stavu = okamžitý zisk + hodnota následujícího stavu“ se objevuje daleko za hranicemi našeho kurzu:

- **Optimální řízení.** Spojitá verze rekurence je Hamiltonova–Jacobiho–*Bellmanova* rovnice.
- **Zpětnovazební učení.** Bellmanova rovnice pro hodnotovou funkci je základem algoritmů *value iteration* a *Q-learning*; stav je stav prostředí, přechod je akce.
- **Skryté Markovovy modely.** Viterbiho algoritmus je DP nad mřížkou (čas × skrytý stav) — rozpoznávání řeči, dekódování v telekomunikacích.
- **Ekonomie.** Modely spotřeby a úspor se formulují jako Bellmanova rovnice nad stavem „majetek“.

Ve všech případech je návrhová práce táž, jakou jsme dnes dělali: určit, co je stav, jaký je přechod a v jakém pořadí počítat.

Shrnutí

Dynamické programování sdílí práci mezi překrývajícími se podproblémy. Rozhoduje dobře zvolený stav a dokázaná přechodová rovnice, nikoli samotná tabulka.

- Memoizace zachovává rekurzivní pohled a počítá stavy na vyžádání.
- Tabulace vyhodnocuje stavy v pořadí respektujícím závislosti.
- Vážené intervaly ukazují rozhodnutí „vezmi, nebo vynech“.
- Nejkratší cesty v DAG ukazují, že tabulka může mít podobu grafu.
- Rekonstrukce sleduje zpět větve, které dosáhly uložených hodnot.

Příště přidáme stavu další rozměr; ukážeme to na batohu a porovnávání posloupností.

Literatura

R. Bellman.
Dynamic Programming.
Princeton University Press (1957).

J. Kleinberg, É. Tardos.
Algorithm Design.
Addison–Wesley (2006), kap. 6.

T. H. Cormen a kol.
Introduction to Algorithms. MIT Press (2001).

S. Dasgupta, C. H. Papadimitriou, U. V. Vazirani.
Algorithms. McGraw–Hill (2006).